

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

The Community Participation in Promoting Democracy of Students in the Based Schools

ชลวรรณ แสงสิงห์¹
พงษ์ธร สิงห์พันธ์²
อัครฤทธิ์ อุทัยรัตน์³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและ 3) ประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 65 โรงเรียน จำนวน 325 คน ตอนที่ 2 สร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยจัดประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และตอนที่ 3 การประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. การสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตย และด้านการวัดและประเมินผลประชาธิปไตยมีองค์ประกอบย่อยของแนวดำเนินการ 44 ข้อ
3. ผลการประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ปรากฏว่า ทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของชุมชน, การส่งเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the current conditions and problems of community participation in promoting democracy of students in the Based Schools, 2) to construct the guidelines for community participation and 3) to evaluate the guidelines for community participation in promoting democracy of students in the Based Schools. The research was conducted in 3 stages. Stage 1 was to study current conditions and problems of

¹ หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

³ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

community participation in promoting democracy of students in the Based Schools by using qualified questionnaire with 325 people from 65 schools. Stage 2 was construct the guidelines with 9 supervisors from connoisseurship and stage 3 was to evaluate the guidelines with 21 supervisors. Statistics used were mean and standard deviation.

The research findings were as follows.

1. As regards the current conditions and problems of community participation in promoting democracy of students in the Based Schools, it was found that the community participation in promoting democracy was moderate. Considering individual aspects, the aspects carrying a maximum mean was a curriculum on democracy, and the aspect carrying a minimum value was measurement and evaluation of democracy. The problems of community participation in promoting democracy were moderate. With individual aspects viewed, it was found that the aspect which was most problematic was instructional process and learning of democracy. The aspect least problematic was measurement and evaluation of democracy.

2. The guidelines for community participation in promoting democracy of students in the Based Schools in the study consisted of three components and forty-four sub-components.

3. Concerning the outcome of the construct of the guidelines for community participation, it was found that the three aspects were found to be suitable, possible and practical at the high level

Keywords : The Community Participation, Promoting Democracy of Student

บทนำ

ชุมชนกับสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้ให้การสนับสนุนโดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขเยาวชนไทยในปัจจุบันได้รับอิทธิพลทางด้านวัฒนธรรมจากตะวันตก ซึ่งบางอย่างไม่เหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม (ชญาสินี มุธุสิทธิ์ 2557 : 55) การปฏิรูปการศึกษาเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและเห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยในระบบการศึกษาของไทยนั้นมีจุดอ่อน เพราะยังยึดติดกับเนื้อหาสาระตามที่หลักสูตรกำหนดมากกว่าการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เสริมสร้างจิตสำนึก ความเป็นประชาธิปไตย การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนและการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร และจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2554 : 1) ปัญหาที่พบในการปฏิรูปการศึกษา คือ ความไม่มีคุณภาพของการศึกษา สถานศึกษาไม่มีมาตรฐาน ขาดงบประมาณ บุคลากรขาดความรู้ความสามารถ บุคลากรไม่เพียงพอ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน สำหรับการบริหารงานโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เป็นการบริหารที่ให้อำนาจสถานศึกษามีอิสระในการบริหารและจัดการเรียนการสอน ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ธีระ รุญเจริญ 2550 : 166) การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อให้เกิดการตอบสนองกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา คือ ชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปเพื่อ การเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลตรงตามความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะผู้ปกครองต้องอาศัยการนำกระบวนการมีส่วนร่วม มากับสถานศึกษา (ศัทธยา สัมพะวงศ์ 2555 : 59) โรงเรียนจึงเป็นสถานที่จัดการเรียนรู้ที่มีหน้าที่โดยตรง ในการส่งเสริมและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย โรงเรียนจึงควรปลูกฝัง

ด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทฤษฎีควบคู่ไปกับการปฏิบัติในชีวิตจริง พร้อมทั้งนำรูปแบบประชาธิปไตยมาใช้ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย รู้จักปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามภาระหน้าที่และวิถีชีวิตตามหลักประชาธิปไตย สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข อันเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตและเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปใช้ในสังคมและชุมชน

ปัญหาของผู้เรียนในสถานศึกษาปัจจุบันขาดความมีระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (กรมการศาสนา 2554 : 2) ดังนั้น ถ้าสามารถสร้างในเรื่องของประชาธิปไตยได้ ก็จะเป็นการสร้างควมมีวินัย ความรับผิดชอบต่อตนเองของผู้เรียนด้วย และชุมชนต้องการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมตรงตามความต้องการที่พึงประสงค์ ดังนั้น การสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้กระบวนการของการส่งเสริมประชาธิปไตยจะช่วยส่งผลต่อนักเรียนทำให้ผู้เรียนจะเกิดความมีวินัย และความรับผิดชอบ จึงได้มีการทำการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสร้างแนวดำเนินการในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำหลักสูตรประชาธิปไตย 2) ด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตย และ 3) ด้านการวัดและประเมินผลประชาธิปไตย
2. องค์กรประกอบของแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยแบ่งตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนร่วมกับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. สร้างเครื่องมือแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีค่าน้ำหนัก 5 ระดับ และแบบสอบถามความคิดเห็นแบบปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและนำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง 65 โรงเรียน จำนวน 325 คน ประกอบด้วยโรงเรียนระดับประถมศึกษาและโรงเรียนขยายโอกาสที่ได้สมัครเข้ารับการคัดเลือกสถานักเรียนต้นแบบระดับประเทศ หรือเข้าร่วมแข่งขันกิจกรรมสถานักเรียน

ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนหรือโรงเรียนที่ได้จัดกิจกรรมประจำปีโดยจนเป็นที่ยอมรับของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ทุกเขตในจังหวัดอุบลราชธานี

3. ศึกษาโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประจำปีในโรงเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานหรือผู้ปกครอง จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนบ้านตาสุต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนสถานักเรียนต้นแบบระดับประเทศ ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนบ้านกระทุ่มล้ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนสถานักเรียนต้นแบบระดับประเทศ ปีการศึกษา 2555 และโรงเรียนวัดโสภณาราม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนสถานักเรียนต้นแบบระดับประเทศปีการศึกษา 2555

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประจำปีโดยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ร่างแนวดำเนินการ คู่มือแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประจำปีโดยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แบบประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวดำเนินการและคู่มือ

2. ประชุมสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 9 คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประจำปีโดยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. สนทนากลุ่ม (Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 21 คน เพื่อประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวดำเนินการ

2. ตรวจสอบความถูกต้องจนกระทั่งได้แนวดำเนินการและคู่มือแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประจำปีโดยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่สมบูรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

2. แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษาโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวดำเนินการและคู่มือแนวดำเนินการ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่เป็นข้อมูลใช้วิธีแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า ใช้การหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด 2556 : 110) การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีวิธีดำเนินการ 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประจำปีโดยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. สังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องสร้างเป็นแบบสอบถามนำไปหาคุณภาพเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยการวิเคราะห์ค่า IOC (Item Objective Congruence Index) ผลปรากฏว่ามีค่าเป็นรายข้อโดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 – 1.0 และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.96

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาหรือผู้ปกครอง

3. ศึกษาโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ จำนวน 3 โรงเรียน

ตอนที่ 2 สร้างแนวดำเนินการและคู่มือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขั้นตอน ดังนี้

1. ร่างแนวดำเนินการและคู่มือการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียน
2. ตรวจสอบแนวดำเนินการและคู่มือโดยจัดประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

จำนวน 9 คน

ตอนที่ 3 การประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

1. ประเมินแนวดำเนินการและคู่มือโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 21 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ประเมินเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.30$) และปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.60$)

2. การสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรประชาสัมพันธ์มีองค์ประกอบย่อยของแนวดำเนินการ 24 ข้อ ด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ประชาสัมพันธ์มีองค์ประกอบย่อยของแนวดำเนินการ 10 ข้อ และด้านการวัดและประเมินผลประชาสัมพันธ์มีองค์ประกอบย่อยของแนวดำเนินการ 10 ข้อ

3. ผลการประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานปรากฏว่า ทั้ง 3 ด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก โดยการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล ($\mu = 3.90$) มีความเหมาะสมมากที่สุด และการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = 3.67$) มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ความเป็นไปได้ของแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล ($\mu = 3.76$) มีความเป็นไปได้มากที่สุดและชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\mu = 3.48$) มีความเป็นไปได้น้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากการดำเนินการวิจัยพบประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรประชาสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีหลักสูตรสถานศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ และมีการกำหนดให้ทุกโรงเรียนมีการส่งเสริมประชาสัมพันธ์นักเรียน จึงทำให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นกว่าเดิมในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดทำหลักสูตรประชาสัมพันธ์แต่ชุมชนอาจจะยังไม่มี ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรประชาสัมพันธ์และสถานศึกษายังไม่ได้มีวิธีการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจัง จึงต้องมีการส่งเสริม พัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดทำหลักสูตรประชาสัมพันธ์ ดังงานวิจัยของ รุ่งเรือง ราชณิ (2555 : 246) ได้ทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบลายมัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยไส้ บ้านโพนจานจังหวัดนครพนม พบว่าหลักสูตรสถานศึกษาที่ได้จัดทำขึ้นมามีบทบาทสำคัญต่อสถานศึกษาในการส่งเสริม พัฒนาและต่อยอดสิ่งที่ชุมชน

และสถานศึกษาต้องการที่จะส่งเสริมพัฒนา ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงผู้เรียน ถ้าโรงเรียนให้มีการจัดทำหลักสูตร ประชาธิปไตยก็จะทำให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสามารถร่วมกันเปลี่ยนแปลงผู้เรียนได้ สำหรับสภาพการมีส่วนร่วมด้านการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนรู้ประชาธิปไตยนั้น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังไม่ได้มีความพร้อมในการที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากในการสนับสนุน ส่งเสริม ระดมความคิด หรือเข้าร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษาในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ สภาพการมีส่วนร่วมในด้านการวัดและประเมินผลประชาธิปไตย พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นผลมาจากชุมชนยังไม่วิธีการในการวัดและประเมินผลของสถานศึกษา และสถานศึกษายังไม่ได้มีการวางแผนให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะให้ผู้เรียนได้รับรู้ถึงผลสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเท่านั้นและงานวิจัยของ นวพร ถึงประเสริฐ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ใช้รูปแบบการเรียน การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการในรายวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน กาญจนภิเษก วิทยาลัยกาฬสินธุ์ พบว่านักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนการสอน เป็นส่วนสำคัญยิ่งต่อการเกิดผลกับผู้เรียนได้จริง และการสร้างให้ผู้เรียนมีความระแวดระวัง ปัญญาธรรมและสามัคคีธรรม ตามวิธีการส่งเสริมประชาธิปไตยที่ใช้การเรียนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการสามารถเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนได้ ส่วนสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในด้านการจัดทำหลักสูตรประชาธิปไตย พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง อาจจะเนื่องมาจากการที่สถานศึกษาได้เห็นความสำคัญของการจัดทำหลักสูตรตามที่หน่วยงานต้นสังกัดได้กำหนดให้ ทุกสถานศึกษาต้องมีหลักสูตรฉบับสถานศึกษา และการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นทำให้ชุมชนเกิดความเข้าใจ ในเรื่องของการทำหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน แต่ยังไม่เกิดการมีส่วนร่วมที่มากเพียงพอ โรงเรียนควรจัด ประชุมสัมมนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ สร้างความเข้าใจที่ชัดเจนมีการประสานงานล่วงหน้า จัดทางงบประมาณสนับสนุนวิทยากร สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ ประชาธิปไตย พบว่าอยู่ในระดับปานกลางอาจเนื่องมาจากการที่สถานศึกษาได้มีการจัดกิจกรรมโดยให้ผู้เรียน เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นตามยุคแห่งการปฏิรูปการศึกษาที่ให้ผู้เรียนเข้ามามีบทบาท เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนเป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาความเข้าใจระหว่างสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอน ของสถานศึกษาน้อยลง สภาพปัญหาการมีส่วนร่วมในด้านการวัดและประเมินผลประชาธิปไตย พบว่า อยู่ใน ระดับน้อย อาจเนื่องมาจากได้มีหนังสือสั่งการให้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อพัฒนาคุณภาพ ของผู้เรียนและวินัยของนักเรียนซึ่งเกี่ยวเนื่องกับการสร้างประชาธิปไตยในสถานศึกษา และได้ให้ผู้เรียนเข้ามามี บทบาทในการแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกับสถานศึกษา โดยมีการกำหนดให้ครูได้ออกเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้เป็น การประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองในเรื่องผลการพัฒนาผู้เรียน และสถานศึกษาได้รับรู้ข้อมูลจากผู้ปกครองเป็น การช่วยในการวัดและประเมินผลรายบุคคลทำให้สภาพปัญหาในด้านนี้น้อยจะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชน มีผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นและการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีกับสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ผู้เรียนได้ถ้าชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนร่วมกับสถานศึกษาที่สามารถกล่าวได้ว่าชุมชน มีส่วนสำคัญยิ่งในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนในการสร้างวิถีประชาธิปไตย

2. ผลการสร้างแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการประชุมสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) นั้นพบว่า แนวดำเนินการ ที่สร้างมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมาก ซึ่งสามารถจะนำไปใช้ในการสร้างความร่วมมือระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน เพราะมีการสร้างการมีส่วนร่วม การประสานงานกับชุมชนและสถานศึกษา สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ธรสาร บัลลังก์ปัทมา (2554 : 40) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขององค์กรเอกชนจังหวัดศรีสะเกษพบว่า การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การประสานงานกันของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ผลการประเมินแนวดำเนินการการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านการจัดทำหลักสูตรประชาธิปไตย ในด้านการจัดการเรียนการสอน

และการเรียนรู้ประชาธิปไตย และด้านการวัดและประเมินผลประชาธิปไตย มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Griffin (2000 : 364) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับโครงสร้างสถานศึกษาที่มีชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพบว่า การจัดโครงสร้างสถานศึกษาจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนจะต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาและชุมชนสามารถส่งผลกระทบต่อนักเรียนในชุมชนได้จริง แนวดำเนินการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการที่สถานศึกษาดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้แนวดำเนินการนี้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ที่จะนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนและเป็นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไปพร้อมๆกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การนำผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปใช้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความซื่อสัตย์ บริหารงานโปร่งใส ยึดหลักธรรมาภิบาล

1.2 ครู ต้องมีจรรยาบรรณ รักและเมตตาต่อศิษย์ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ประสานงาน และช่วยเหลือผู้อื่น มีความมุ่งมั่น ขยัน อดทน

1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีภาวะผู้นำ เสียสละ เห็นความสำคัญของการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รักท้องถิ่นและต้องการให้สถานศึกษาเกิดความเจริญก้าวหน้า

1.4 ผู้ปกครองนักเรียนสมัครใจที่จะเป็นสื่อกลางนำความคิด วิถีปฏิบัติไปสู่กลุ่มคนอื่น ๆ ในชุมชน มีความรักสามัคคีกัน มีจุดมุ่งหมาย มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยค้นพบ เป็นการศึกษาเฉพาะในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรมีการศึกษาวิจัยโรงเรียนสถานศึกษาในสังกัดอื่น เช่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น

2.2 ผลงานวิจัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมประชาธิปไตยนักเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำไปเป็นแนวทางของการมีส่วนร่วมของชุมชนในเรื่องคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน การมีจิตอาสาของนักเรียน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับคำปรึกษา ข้อเสนอแนะ จากอาจารย์ ดร.พงษ์ธร สิงห์พันธ์ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.อัครวุฒิ อุทัยรัตน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุศักดิ์ เกตุสิริ อาจารย์ ดร.สุวิมล โพธิ์กลิ่น และรองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง ตลอดจนถึงบุคลากรที่ช่วยสนับสนุนให้กำลังใจ คำแนะนำส่งผลให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. การส่งเสริมวิถีประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมค่าย. กรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2554.

ศัทธิตยา สัมพะวงศ์. “ความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดเทศบาลตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี,” วารสารบริหารการศึกษา บัณฑิตจิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 13, 1 (ตุลาคม 2555 – มกราคม 2556) : 59.

- ชยานิน มุรุติทธิ์. “วิธีการแก้ปัญหาพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาของข้าราชการครู
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1,” วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 14, 3 (มิถุนายน – กันยายน 2557) : 55.
- ธรรสาร บัลลังก์ปัทมา. “บริหารงานวิชาการแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงมืออาชีพ,” วารสารครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. 8, 1 (มกราคม – มิถุนายน 2554) : 40-48.
- ธีระ รุญเจริญ. ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและบริหารการศึกษา : ยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ :
ข้าวฟ่าง, 2550.
- นพพร ถึงประเสริฐ. การใช้รูปแบบการเรียนการสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการในรายวิชา
พระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาญจนาภิเษก วิทยาลัยกาฬสินธุ์.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2549.
- บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2556.
- รุ่งเรือง ราชมณี. การวิจัยแบบเพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษารายวิชาเพิ่มเติม เรื่องการออกแบบ
ลายมัดหมี่ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยใต้ บ้านโพนจาน จังหวัดนครพนม. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2553.
- วัฒนธรรม, กระทรวง. ข้อมูลสถิติและสารสนเทศกองแผนงานกรมการศาสนา. กรุงเทพฯ : กระทรวง
วัฒนธรรม, 2554.
- Griffin, R. M. Case Study of the Implementation of Small School; in Anurban High School.
New York : McGraw-Hill, 2000.